

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.01.2012, sp. zn. 29 Cdo 806/2010, ECLI:CZ:NS:2012:29.CDO.806.2010.1

Číslo: 80/2012

Právní věta: Majitel směnky vlastní, splatné na viděnou, se může úspěšně domáhat jejího zaplacení vůči směnečnému rukojmímu i tehdy, nebyla-li ve lhůtě jednoho roku od data vystavení předložena výstavci k placení.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 25.01.2012

Spisová značka: 29 Cdo 806/2010

Číslo rozhodnutí: 80

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Směnky

Předpisy: čl. I. § 32 odst. 1 předpisu č. 191/1950Sb.

čl. I. § 33 předpisu č. 191/1950Sb.

čl. I. § 34 předpisu č. 191/1950Sb.

čl. I. § 53 předpisu č. 191/1950Sb.

čl. I. § 77 předpisu č. 191/1950Sb.

§ 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

K r a j s k ý s o u d v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 6. 11. 2007 (mimo jiné) ponechal v platnosti směnečný platební rozkaz ze dne 8. 6. 2004 v rozsahu, v němž uložil žalovanému zaplatit žalobkyni (P. P., a. s. – dále jen „společnost“) směnečný peníz ve výši 5 189 562 Kč s 6% úrokem od 10. 7. 2004 do zaplacení, směnečnou odměnu 17 298 Kč a náklady řízení.

V r c h n í s o u d v Praze k odvolání žalovaného rozsudkem ze dne 26. 2. 2009 rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku ve věci samé potvrdil, přičemž jako s žalobcem – odkazuje na skutečnost, že v průběhu odvolacího řízení byl zjištěn úpadek žalobkyně (usnesením Městského soudu v Praze ze dne 20. 10. 2008), na její majetek byl prohlášen konkurs (usnesením ze dne 5. 12. 2008) a JUDr. J. M. (viz usnesení ze dne 13. 11. 2008, jímž byl jmenovaný ustaven novým insolvenčním správcem společnosti) podal návrh na pokračování v řízení (§ 264 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení) – již jednal s JUDr. J. M. jako insolvenčním správcem společnosti.

Odvolací soud vyšel z toho, že:

1. Dne 25. 5. 2001 vystavila K. I., s. r. o. (dále jen „výstavkyně“), směnku vlastní s doložkou bez protestu, kterou se zavázala zaplatit společnosti na viděnou směnečný peníz 5 189 562 Kč (dále též jen „sporná směnka“); žalovaný spornou směnku podepsal na jejím líci u doložky „per aval“, čímž se stal rukojmím za výstavkyni.

2. Sporná směnka nebyla předložena výstavkyni k placení v platebním místě – v Praze – nýbrž pouze žalovanému, a to v místě jeho bydliště.

3. Směnečný platební rozkaz spolu se žalobou byl žalovanému doručen 9. 7. 2004.

Odkazuje na ustanovení čl. I. § 32, § 53 a § 77 zákona č. 191/1950 Sb., (dále jen „směnečný zákon“), odvolací soud shodně se soudem prvního stupně uzavřel, že „uplatnění práva ze směnky proti rukojmímu za přímého dlužníka – výstavce směnky vlastní – není podmíněno předložením směnky ani výstavci, ani rukojmímu“. „Posledně uvedenému se ostatně směnka neprezentuje. Záleží tedy na skutečnosti, kdy se dozví směnečný rukojmí o povinnosti k placení směnečného peníze“. Ponechal-li soud prvního stupně platební rozkaz v platnosti, a to včetně 6% úroku ze směnečné sumy za dobu od 10. 7. 2004 do zaplacení, je jeho rozhodnutí správné, když přiznaný úrok od zmíněného data „v každém případě žalobci náleží“.

Proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé podal žalovaný dovolání, odkazuje co do jeho přípustnosti na ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, a spatřuje zásadní právní význam rozhodnutí odvolacího soudu v řešení otázky, zda „splatnost vlastní vistasměnky nastává jejím předložením jiné osobě, než je výstavce této směnky“. Prostřednictvím dovolacího důvodu podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. namítá, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Dovolatel zdůrazňuje, že na poměry dané věci nelze aplikovat závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2001, sp. zn. 29 Cdo 1937/2000 (jde o rozsudek uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 2, ročník 2002, pod číslem 37), podle nichž „právní následky předložení směnky k placení vůči přímému směnečnému dlužníkovi nastávají i doručením směnečného platebního rozkazu se stejnopisem směnečné žaloby tomuto dlužníkovi“. Je tomu tak proto, že v poměrech projednávané věci (na rozdíl od poměrů shora odkazované věci, v nichž na straně žalované vystupoval akceptant směnky cizí) je žalován rukojmí za výstavce směnky vlastní, jemuž se směnka k placení zásadně nepředkládá. Jelikož sporná směnka je směnkou splatnou „na viděnou“, nelze ji považovat za splatnou dříve, než je předložena k placení; přitom „nemůže být předkládána k placení v libovolném místě a libovolné osobě“.

Jakkoliv ve smyslu ustanovení čl. I. § 53 směnečného zákona žalobce vůči dovolateli jako směnečnému rukojmímu neztratil „kvůli nepředložení směnky směnečná práva“, směnečná pohledávka se právě z důvodu nepředložení směnky k placení výstavci nestala splatnou. Přitom není pochyb o tom, že „u směnky nemohou nastat dvě či více různých dat splatnosti směnečné pohledávky“ a že „postavení směnečného rukojmího, jde-li o splatnost směnky, se odvozuje od postavení výstavce směnky a nikoliv naopak“. Jestliže vůči výstavci směnky vlastní směnka předložena nebyla, pak splatnost směnky nenastala a k zaplacení takové směnky nemůže být odsouzen ani žalovaný jako směnečný rukojmí. „S tím logicky souvisí nesprávnost rozhodnutí soudů obou stupňů, pokud jde o povinnost žalovaného platit žalobci směnečný úrok ve výši 6 % od 10. 7. 2004 do zaplacení“.

Proto dovolatel požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů nižších stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalobce považuje rozhodnutí odvolacího soudu za správné.

Nejvyšší soud dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolání žalovaného proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé shledává Nejvyšší soud přípustným podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., a to v řešení otázky splatnosti směnky vlastní na viděnou.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

odle ustanovení čl. I. § 33 směnečného zákona směnka může být vystavena: na viděnou, na určitý čas po viděné, na určitý čas po datu vystavení, na určitý den (odstavec 1). Směnky s jinou dobou splatnosti nebo se splatností postupnou jsou neplatné (odstavec 2).

Podle ustanovení čl. I. § 34 směnečného zákona směnka na viděnou je splatná při předložení. Musí být předložena k placení do jednoho roku od data vystavení. Výstavce může tuto lhůtu zkrátit nebo určit lhůtu delší. Indosanti mohou tyto lhůty zkrátit (odstavec 1). Výstavce může ustanovit, že směnka na viděnou nesmí být předložena k placení před určitým dnem. V tomto případě začíná lhůta k předložení od tohoto dne (odstavec 2).

Podle ustanovení čl. I. § 53 směnečného zákona zmeškáním lhůt stanovených k předložení směnky na viděnou nebo na určitý čas po viděné, k protestaci pro nepřijetí nebo pro neplacení, k předložení směnky k placení při doložce „bez útrat“, ztrácí majitel svá práva proti indosantům, výstavci a všem ostatním osobám směnečně zavázaným vyjma příjemce (odstavec 1).

Podle ustanovení čl. I. § 32 odst. 1 směnečného zákona směnečný rukojmí je zavázán jako ten, za koho se zaručil.

Podle ustanovení čl. I. § 77 směnečného zákona, pokud to neodporuje povaze vlastní směnky, platí pro ni ustanovení daná pro cizí směnku o (...) splatnosti (§§ 33 až 37), (...) postihu pro neplacení (§§ 43 až 50, 52 až 54) [odstavec 1]. Pro vlastní směnku platí rovněž ustanovení o směnečném rukojemství (§ 30 až 32); v případě § 31 odst. 4 platí, že se směnečné rukojemství, není-li udáno, pro koho se přejímá, přejímá za výstavce vlastní směnky (odstavec 3).

Nejvyšší soud v první řadě předesílá, že sporná směnka je směnkou vlastní splatnou na viděnou, výstavce (K. I., s. r. o.) i žalovaný jsou přímými dlužníky ze směnky, protože zmeškáním lhůty stanovené k předložení směnky na viděnou (výstavci) majitel (společnost) práva ze směnky vůči výstavci a rukojmímu (žalovanému) neztratil (čl. I. § 53 odst. 1 směnečného zákona). Dále je zcela zjevné, že směnka vlastní se k placení směnečnému rukojmímu nepředkládá (a tudíž případné předložení směnky splatné na viděnou rukojmímu splatnost směnky nezaloží).

Konečně není pochyb o tom, že obecná povinnost předložit směnku k placení se vztahuje i na vistasměnky, přičemž v takovém případě má předložení směnky (kromě účelu průkazu majitele směnky jakožto směnečného věřitele a zachování práv proti nepřímým dlužníkům) význam, i jde-li o určení okamžiku splatnosti (k tomu viz např. Kovařík, Z., Směnka splatná na viděnou a její využití, Právní rozhledy č. 22/2009, str. 806).

Zbývá posoudit, jaké důsledky má, jde-li o možnost majitele směnky domáhat se zaplacení směnky, skutečnost, že směnka vlastní splatná na viděnou nebyla výstavci předložena.

Jakkoliv (jen) gramatický výklad ustanovení čl. I. § 34 odst. 1 směnečného zákona nasvědčuje názoru dovolatele, podle něhož se v takovém případě směnka nestane splatnou (a tudíž nárok ze směnky

nelze soudně vymáhat), ve vazbě na ustanovení čl. I. § 53 odst. 1, § 70 odst. 1 a § 77 odst. 1 směnečného zákona právní názor dovolatele akceptovatelný není. Směnečný zákon totiž jednak časově omezuje možnost majitele předložit směnku splatnou na viděnou k zaplacení výstavci lhůtou jednoho roku (neurčí-li výstavce jinak), jednak s marným uplynutím této lhůty nespojuje ztrátu práv majitele směnky vůči přímým dlužníkům (výstavci a rukojmímu za výstavce). Existence podpůrné lhůty, ve které musí být směnka splatná na viděnou předložena k placení, přitom má význam především z hlediska omezení nejistoty výstavce směnky, jde-li o to, zda vůbec a případně kdy se směnka stane splatnou, kdy mu vznikne povinnost směnku zaplatit a kdy začne běžet promlčecí lhůta k uplatnění nároků ze směnky.

Vzhledem ke vzájemné vazbě shora uvedených ustanovení směnečného zákona co do určení splatnosti vistasměnky (ve smyslu splatnosti nároku na zaplacení směnečného peníze) a počátku běhu promlčení doby, včetně jejich účelu, tak Nejvyšší soud uzavírá, že nezaniklo-li právo majitele směnky proti výstavci, platí pro ně, že se stalo splatným (neurčil-li výstavce jinak) posledním dnem zákonné lhůty pro předložení směnky výstavci (k tomu v historické literatuře srov. Rouček, F., Nové československé právo směnečné, Brno 1931, str. 65 a Československý zákon směnečný, Praha 1932, str. 172).

Přitom k závěru o možnosti majitele domáhat se zaplacení směnky vůči výstavci (a rukojmímu za výstavce) i tehdy, nebyla-li směnka splatná na viděnou předložena výstavci k placení, dospěla i judikatura odvolacích soudů (srov. rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. 10. 2006, č. j. 7 Cmo 423/2005-131, a rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 10. 2009, sp. zn. 5 Cmo 132/2009).

V situaci, kdy se sporná směnka stala splatnou a žaloba včetně směnečného platebního rozkazu byla žalovanému doručena 9. 7. 2004, Nejvyšší soud shledává rozhodnutí odvolacího soudu správným i co do 6% úroku ze směnečného penízu za dobu od 10. 7. 2004 do zaplacení, když v tomto rozsahu žalobci vůči žalovanému zmíněný nárok nepochybně náleží.

Nad rámec výše uvedeného (a skutkových zjištění soudů nižších stupňů) Nejvyšší soud dodává, že z obsahu spisu plyne tvrzení o tom, že výstavci byla sporná směnka předložena k placení (k tomu viz dopis ze dne 5. 9. 2002, jakož i vyjádření k odvolání, podle něhož byla směnka prezentována v platebním místě - v Praze); přitom důkazní břemeno o tom, že směnka k placení předložena nebyla, tíží žalovaného (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2005, sp. zn. [29 Odo 900/2004](#), uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 9, ročník 2005, pod číslem 146).

Jelikož se dovolateli prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu správnost právního posouzení věci odvolacím soudem zpochybnit nepodařilo, přičemž Nejvyšší soud neshledal ani jiné vady, k jejichž existenci u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), dovolání jako nedůvodné podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.